

SOSYAL BİLİMLER LİSESİNDE OKUTULAN SOSYOLOJİ DERS KİTAPLARININ ÖĞRETİM PROGRAMINA UYGUNLUĞU AÇISINDAN İNCELENMESİ

Dr. Gamze ASLAN
Bağımsız Araştırmacı
gamzeaslan38@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8057-5522>

Özet

Ders kitapları eğitimde birinci kaynak olarak kullanılmaktadır. Öğretim programlarına uygun olarak hazırlanan ders kitapları yapılandırmacı yaklaşım odaklıdır. Ders kitaplarındaki hatalar öğrenmeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Ders kitaplarının fiziksel özellikleri, dil anlatımı, hazırlık ve değerlendirme soruları, okuma parçaları gibi unsurlar öğretim programındaki kazanımları ortaya çıkaracak yapıda olmalıdır. Araştırmada 2006 yılı ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi (sosyoloji öğrenme alanı) dersi öğretim programına göre hazırlanmış olan ders kitaplarından Sosyoloji-1 ve Sosyoloji-2 ders kitapları incelenmiştir. İnceleme kitapların fiziksel özellikleri, içeriklerinin öğretim programına uygunluğu, dil ve anlatımı, baskı-dizgi-yazım, okuma parçaları, hazırlık soruları, değerlendirme soruları ve kaynakçası üzerine gerçekleştirilmiştir. Araştırma bu yönü ile nitelidir. Araştırmada doküman incelemesi veri toplama tekniği kullanılmıştır. İncelenen kitaplarda en fazla hata baskı-dizgi-yazım alanında bulunmuştur. Ayrıca sosyoloji-2 ders kitabındaki bazı hazırlık sorularının değerlendirme sorusu niteliğinde olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında öğretim programında analiz ve değerlendirme düzeyinde soruların ağırlıklı olması istenirken incelenen kitaplarda değerlendirme sorularının ağırlıklı olarak bilgi ve kavrama düzeyinde kaldığı saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ders kitabı, öğretim programı, sosyoloji

AN EXAMINATION OF SOCIOLOGY TEXTBOOKS TAUGHT AT SOCIAL SCIENCES HIGH SCHOOL IN TERMS OF SUITABILITY WITH THE CURRICULUM

Abstract

Textbooks are used as the primary source in education. Textbooks prepared in accordance with the curriculum are focused on the constructivist approach. Errors in textbooks affect learning negatively. Elements such as the physical features of the textbooks, language expression, preparation and evaluation questions, and reading passages should be in a structure that will reveal the achievements in the curriculum. In the research, sociology 1 and sociology 2 textbooks, which were prepared according to the 2006 secondary school social fields education (sociology learning field) course curriculum, were examined. The examination was carried out on the physical properties of the books, the suitability of their contents to the curriculum, language and expression, printing-composition-writing, reading passages, preparation questions, evaluation questions and bibliography. The research is qualitative in this aspect. Document analysis data collection technique was used in the research. In the examined books, the most errors were found in the printing-composition-typesetting field. In addition, it has been determined that some preparatory questions in the sociology 2 textbook are in the nature of evaluation questions. In addition, it was determined that while it was desired that the questions at the analysis and evaluation level be predominant in the curriculum, the evaluation questions were mostly at the level of knowledge and comprehension in the books examined.

Key Words: Textbook, curriculum, sociology

GİRİŞ

Sosyoloji bilimi 19. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türkiye’de sosyolojinin bir bilim olarak yer edinmesi de 19. yüzyılın sonlarına denk gelmektedir. Bu dönemde sosyoloji alanındaki gelişmeler yakından takip edilmiştir. Bu kapsamda sosyoloji ile ilgili çeviri faaliyetlerine ağırlık verilmiştir. Tüm gelişmeler ile birlikte Türkiye’de sosyoloji denildiğinde akla gelen ilk isim de Ziya Gökalp olmuştur (Anık, 2008).

Ortaöğretimde sosyoloji öğretimi 1911 yılında Ziya Gökalp’in Selanik İttihat ve Terakki İdadisinde içtimaiyat derslerini vermesi ile başlamıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki döneme kadar ortaöğretim kurumlarında sosyolojinin Türkiye’ye gelişi, kabul görüşü, sosyoloji teori ve akımlarının akademik çevrelerde yer bulması sonucu sosyoloji dersi, 1924 yılında lise ders müfredatındaki yerini almıştır (Zabun ve Berber, 2019). 1924 yılında sosyoloji bir ders olarak kabul edildiğinde lise sosyoloji ders kitapları ideal vatandaşın tanımının yapıldığı ve yurttaşlık bilgilerini içeren kitaplar olarak düzenlenmiştir (Anık, 2008).

Sosyoloji dersi bireylerin içinde yaşadığı toplumu daha iyi tanımasında yardımcıdır. İnsanoğlu sosyal bir varlıktır. Sosyoloji dersi, sosyal bir varlık olan bireylerin içinde yaşadıkları topluma farkındalık kazanarak bakmalarına yardımcı olmaktadır. Sosyoloji dersinin konusu toplumu ilgilendiren bütün kurumları içine almaktadır. Dersin etkili ve planlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için ilgili dersin öğretim programına uygun olan ders kitapları hazırlanmaktadır.

Ders kitapları resmi programda yer alan bilgi ve becerilerin aktarılmasında kullanılmaktadır (Ersoy ve Şahin, 2012). Eğitimde bilgilerin kalıcılığını sağlamak ve korumanın en güvenli yolu ders kitaplarıdır (Kuş ve Kuru, 2022). Ders kitapları eğitimde kullanılan en temel araçtır. Bireyler öğrenim hayatının başından itibaren çeşitli alanlarda hazırlanmış olan ders kitapları ile bilgi sahibi olmaktadır. Günlük hayatta karşılaştıkları olaylara da bu bilgiler ışığında bakmaktadır. Bu aşamada ders kitaplarının içindeki bilgilerin nasıl oluşturulduğu ve ne tür kriterlerden hareket edilmesi gerektiği sorunu ortaya çıkmaktadır (Anık, 2008).

Ders kitaplarının bir takım yeterliliklere sahip olması gerekir. Bu yeterliliklerin başında ders kitaplarının içeriğinin öğrencilere kazandırılacak bilgilerden oluşması gelmektedir (Doğan ve Tuğ, 2017). Ders kitapları belirli bir dersin öğretimi için belirli yaş grubundaki öğrencilere yönelik olarak yazılmaktadır. Bu kapsamda ders kitaplarında içerik öğretim programına uygun olarak incelemesi yapılmış ve onaylanmış olan temel kaynaktır (Gülersoy, 2013). Ders kitapları eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenli ve planlı olmasını sağlayan temel araçlardır. Ders kitapları öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerin iletilmesinde de köprü vazifesi kurmaktadır (Duman, 2014). Dersin amaçlarının detaylıca ele alındığı öğretim programlarında dersin konusu, üniteleri, ölçme ve değerlendirme gibi dersle ilgili olan bütün kriterlere yer verilmektedir. İlgili derslerin ders kitapları da öğretim programları dikkate alınarak oluşturulmaktadır. Bu kapsamda ders kitaplarının öğretim programına uygun olmaması durumunda ders ile ilgili amaçlanan hedeflere ulaşılması mümkün değildir.

Belirlenen kazanımları öğrencilere kazandırmada ders kitapları önemli bir işleve sahiptir. Bu açıdan ders kitapları doğru ve güncel bilgiler vermesi, öğrencileri araştırmaya sevk etmesi, konu ile ilgili görsel materyallerin zenginleştirilmesi, öğrencilerin belirlenen kazanımlara ne ölçüde ulaştığını tespit eden etkinlikler gibi unsurları bünyesinde barındırmalıdır (Göçer, 2008). İdeal bir ders kitabının hazırlanması ciddi bir ön hazırlık, geniş bir kaynakça taraması, ilgili kişi ve kurumlar ile temasa geçilmesi ve sürecin işin ehli kişiler ile yürütülmesine bağlıdır (Gülersoy, 2013).

Sosyoloji ders kitapları sosyolojik bir eleştirel bakışın desteklendiği, toplumsal ve tarihi gerçeklerin tam olarak yansıtıldığı ve bireylerin toplumsal sorunlarını tartışmaya ve çözüm üretmeye teşvik edildiği kitaplar olmalıdır. Bu kapsamda sosyoloji ders kitapları bireylerin toplumsal düşünce, algılama ve problem çözme yeteneklerini geliştirerek üretken birer birey olmalarını sağlayacak yeterlilik de olmalıdır (Anık, 2008). Hussain’e göre (2012) ders kitapları eğitimde çok önemli bir role sahiptir. Ders kitapları öğrencilerin kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu sayede öğrencilerin ders kitabındaki metinleri dünya gerçekleriyle ilişkilendirme fırsatı sağlanmaktadır. Bu bağlamda ders kitapları öğrencilere bir bakış açısı sağlamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı 2006 yılında hazırlanmış olan Sosyal Bilimler Dersi (Sosyoloji Öğrenme Alanı) öğretim programı doğrultusunda hazırlanmış olan sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarını incelemektir. Araştırmada bu amaçla ders kitaplarının fiziksel özellikleri, konuların öğretim programına uygunluğu, dil ve anlatımı, baskı-dizgi-yazım, okuma parçaları, hazırlık ve değerlendirme soruları ile kaynakça gösterimi yönünden incelemesi gerçekleştirilmiştir. İnceleme kapsamında ders kitaplarının belirlenen kriterlere uygunluğu göz önüne alınmıştır.

Ders kitaplarındaki hata ve eksikler yanlış ve eksik öğrenmelere yol açabilmektedir. Bu durumun önüne geçilmesi için ders kitaplarının öğretim programına uygunluğu ile ilgili çalışmalar yapılması önemlidir. Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarındaki eksiklerin tespit edilmesi çalışmanın önemini artırmıştır.

YÖNTEM

Araştırma kapsamında konu ile ilgili kaynakların yer aldığı literatür taraması yapılmıştır. Araştırma bu yönü ile nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalarda dokümanların ilgili kültürün yapısına göre değerlendirilmesi önemlidir (Sönmez ve Alacapınar, 2017). Ayrıca araştırmada doküman incelemesine yer verilmiştir. Doküman incelemesinde veri olarak kullanılan materyaller araştırma problemi ile yakından ilgili olmalıdır. Eğitim ile ilgili bir araştırmada öğretim programları, ders kitapları vb. veri olarak kullanılabilir kaynaklardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmada 2006 yılı ortaöğretim sosyal alanlar eğitimi (sosyoloji öğretim alanı) öğretim programı, sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarına yer verilmiştir.

BULGULAR

2006 Yılı Sosyal Bilimler Dersi (Sosyoloji Öğrenme Alanı) Öğretim Programı

Sosyal bilimler dersi (sosyoloji öğrenme alanı) öğretim programı öğrencilerin sosyolojik bakış açıları kazanabilmelerini sağlamak amacıyla sosyal bilimler liselerinde 9. sınıftan 12. sınıfa kadar uygulanmak üzere hazırlanmıştır. Bu ders, sosyal bilimler lisesinde bulunan sosyal bilimler ve Türkçe-matematik alanlarındaki öğrencilere verilmektedir. Ders saatlerindeki farklılık dikkate alınmıştır. Bu kapsamda ders saatleri ve sosyoloji öğrenme alanına ilişkin konuların dağılımı öğretim yılı başında zümre öğretmenlerin gerçekleştirdikleri toplantı ile belirlenmektedir. Dersin öğretim programı yapılandırmacı yaklaşım temele alınarak öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıda hazırlanmıştır. Bu kapsamda bütün öğrencilerin hazır bulunuşlukları dikkate alınarak konular arası geçişlerde kopukluğun olmamasına özen gösterilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006).

Sosyal bilimler dersi (sosyoloji öğrenme alanı) öğretim programına göre hazırlanmış olan sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitapları sadece sosyal bilimler lisesinde öğrenim gören öğrencilere verilmektedir. Bu ders kapsamında sosyolojinin anlamı, konusu, araştırma yöntemleri, toplum, kültür, milli kültür gibi toplumu oluşturan bütün etmenlere detaylı olarak yer verilmiştir.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarının Fiziksel Özellikleri

2006 yılı sosyal bilimler lisesi sosyoloji dersi öğretim programına göre hazırlanmış olan ve okutulmakta olan sosyoloji 1 ders kitabında üç üniteye yer verilmiştir. Kitabın fiziksel özellikleri şu şekildedir:

Kitap toplamda 252 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın iç kapağında ders ile yazarların adına ve kitabın basımevi ve yılına yer verilmiştir. Daha sonra hazırlayanlar başlığı altında editör, dil uzmanı, program geliştirme uzmanı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, rehberlik ve gelişim uzmanı ile grafik tasarım uzmanlarının isimleri bulunmaktadır. Ayrıca kitabın talim ve terbiye kurulu başkanlığının yazısı ile 12.641 adet basıldığı da burada ifade edilmiştir (Penez, Sofuoğlu ve Ertekin, 2019). Bu sayfadan sonra kitapta sırasıyla İstiklal Marşı, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, Atatürk resmi, içindekiler ve kitabın tanıtımı yer almıştır. Kitabın tanıtımı toplamda bir sayfada verilmiştir. Tanıtım kapsamında ders kitabında yer alan ünite, konu başlıkları, hazırlık soruları, kavramlar, konu başlıkları, görsel, metin, okuma parçası, biliyor muydunuz başlığı, etkinlik ve etkileşimli örnekler, sayfa numarası ve karekodun anlamları açıklanmıştır. Bu sayfada ve kitabın genelinde sarı, kırmızı, mavi ve yeşil renklendirmelere yer verilmiştir.

Kitabın tamamında her ünite öncesinde ünite ile ilgili görsellerin yer aldığı bir sayfa bulunmaktadır. Ünitelerde sırasıyla ünitenin adı, hazırlık soruları, kavramlarımız, konu anlatımı, biliyor muydunuz, yorumlayınız ve etkinlik

başlıkları oluşturulmuştur. Ayrıca ünite içerisinde konu ile ilgili olan okuma parçaları, resimler ve haberlere de yer verilmiştir. Ünitelerin sonunda çoktan seçmeli ve klasik türde ölçme ve değerlendirme sorularına yer verilmiştir.

Kitabın sonunda ekler başlığı altında kitapta yer alan çoktan seçmeli sorular ile bulmacaların cevap anahtarları ile kitapta geçen kavramların yer aldığı sözlük bölümü oluşturulmuştur. En sonda ise kaynakça, internet kaynakçası, karekod kaynakçası ve görsel kaynakçası bulunmaktadır.

2006 yılı sosyal bilimler lisesi sosyoloji dersi öğretim programına göre hazırlanmış olan ve okutulmakta olan sosyoloji 2 ders kitabında dört üniteye yer verilmiştir. Kitabın fiziksel özellikleri şu şekildedir: (Penez, Sofuğlu, Ertekin ve Yeşilyurt, 2020).

Kitap toplamda 219 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın iç kapağında dersin adı ve kitabın yazarlarının isimleri bulunmaktadır. Daha sonra hazırlayanlar başlığı altında editör, dil uzmanı, program geliştirme uzmanı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, rehberlik ve gelişim uzmanı ile grafik-görsel tasarım uzmanının isimlerine yer verilmiştir. Arkasından sırasıyla İstiklal Marşı, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, Atatürk resmi ve içindekilere yer verilerek kitabın tanıtımına yer verilmiştir. Bir sayfadan oluşan kitap tanıtımında ünite kapağı, performans görevi, bilgi sayfası, etkinlik sayfası ve karekod tanıtılmıştır.

Kitapta bulunan bütün üniteler kavramlar ve derse hazırlık başlığı altındaki derse hazırlık soruları ile başlatılmıştır. Ardından konu anlatımı, biliyor muydunuz, etkinlik bölümleri, performans görevi ve proje ödevi gibi başlıklara ve konuyla ilgili görsellere yer verilmiştir. Ünite sonlarında bulunan ölçme ve değerlendirme başlığında çoktan seçmeli, doğru-yanlış, boşluk doldurma ve klasik sorulara yer verilmiştir. Kitabın sonunda ölçme değerlendirmede yer alan soruların cevap anahtarına yer verilerek ünitelerde geçen kavramların açıklamalarının yer aldığı sözlük oluşturulmuştur. Daha sonra kaynakça, internet kaynakçası ve görsel kaynakça başlıklarına yer verilmiştir.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarının İçeriğinin Öğretim Programına Uygunluğu

2006 yılı sosyal bilimler lisesi sosyal bilimler dersi (sosyoloji öğrenme alanı) öğretim programına göre sosyoloji 1 ders kitabında yer alması gereken konular şunlardır (MEB, 2006):

Birinci ünite "Sosyolojiye Giriş, Sosyolojinin Alan ve Yöntemleri" ünitesidir. Bu ünite de toplum, topluluk, yığın, kalabalık, sosyal azınlık, millet ve halk gibi kavramlar üzerinde durulur. İkel toplumdan uygar topluma geçiş aşamaları ve bu süreçte aile, hukuk, ekonomi, din, siyaset vb. gibi kurumlarda yaşanan farklılıklara yer verilir. Sosyolojide kullanılan araştırma yöntem ve teknikleri, sosyolojik araştırma tarihi ve gelişimi, veri toplama teknikleri de bu bölümdedir. İkinci ünite "Toplumsal Yapı ve Toplumsal İlişkiler" ünitesidir. Bu ünite de toplumsal yapı, toplumsal ilişki, norm, sapma, toplumsal grup, köy-kent yaşamı, millet, milliyetçilik, ırkçılık kavramları, Atatürk'ün millet, milliyetçilik ve halkçılık anlayışı, toplumsal tabakalaşma, toplumsal hareketlilik konularına yer verilmiştir. "Kültür" adı verilen üçüncü ünite de ise kültürün tanımı, kültür ile ilgili kavramlar (kültürlenme, kültürleşme vb), maddi-manevi kültür, alt kültür, milli kültür, kültür ve uygarlık, kültürel yozlaşma ve Atatürk ve kültür konuları bulunmaktadır.

Sosyoloji 1 ders kitabı incelendiğinde öğretim programına uygun olacak şekilde ünite ve konu başlıklarının tamamına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu yönü ile ders kitabının içeriği ile öğretim programının içeriği paraleldir.

2006 yılı sosyal bilimler lisesi sosyal bilimler dersi (sosyoloji öğrenme alanı) öğretim programına göre sosyoloji 2 ders kitabında yer alması gereken konular şunlardır: (MEB, 2006):

Birinci ünite "Toplumsal Kurumlar" ünitesidir. Bu ünite de toplumsal yapı ve kültür ilişkisi, toplumsal kurumun maddi ve manevi unsurları, toplumsal kurumlara örnekler, toplumsal kurum ve toplumsal örgüt arasındaki fark, aile, eğitim, ekonomi, hukuk, siyaset, din kurumları ele alınmaktadır. İkinci ünite olan "Toplumsal Değişme" ünitesinde ise toplumsal değişmeyi etkileyen faktörler, toplumsal değişme tipleri, toplumsal gelişme, toplumsal çözülme, Türkiye'de toplumsal değişme konularına yer verilmiştir. Üçüncü ünite "Güncel Sosyolojik Konular" ünitesidir. Bu ünite de güncel kavramı, güncel olmanın özellikleri, güncel olaylara örnekler, vatandaşlık kavramı, modernite, küreselleşmenin etkileri, çevre sorunları, farklı toplumlarda ortaya çıkan iletişim süreçleri, sporun toplumsal yapı ile ilişkisi, boş zaman kavramını toplumsal bağlamda yorumu ve sanat toplum ilişkisi gibi konular bulunmaktadır. Dördüncü ünite " Sosyolojik Olay ve Metin Analizi"dir. Bu ünite de ise sosyolojik olaylar ve

analizleri, sosyolojik metinler, Türk sosyologlara ait bilimsel metin tahlilinin yapılması ve dünyaca ünlü sosyologlara ait bilimsel metin tahlillerinin yapılması gibi konulara yer verilmiştir.

Sosyoloji 2 ders kitabı incelendiğinde, ders kitabının içeriğinin dersin öğretim programı ile paralel olduğu saptanmıştır.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım

Sosyoloji 1 ders kitabı incelendiğinde kitaptaki dil ve anlatımın öğrencilerin seviyesine uygun olduğu tespit edilmiştir. Kitaptaki bazı kelimelerin aynı anlama gelen karşılıkları parantez içinde verilmiştir: Kanun (yasa), homojen(benzer), çok tanrıya inanma(politeizm), tek tanrılı (monoteizm), doğuştan elde edilen statü (verilmiş statü), hiyerarşik (aşamalı) gibi. Kitapta İngilizce isim ve yabancı isimlerin Türkçe okunuşları da parantez içinde verilmiştir: Nation (neyşın), Mbuti (mubuti), Frederic Le Play (Firederik Lö Piley), Tönnies (Tönyes) gibi. Yapılan incelemede kitapta bazı kelime ve cümlelerin açıklamalarının da parantez içinde verildiği görülmüştür: Umranın zatına arız (sonradan olan şey), ve hadis (bir şeyin yokluktan meydana gelmesi), toplumsal özellikleri (makam, servet, güç, yaşam biçimi) gibi.

Kitapta ünlü düşünürlerin doğum ve ölüm yıl dönümlerine yer verildiği de görülmüştür: Jacob Moreno (1892-1974) gibi. Ancak kitapta ismi geçen bütün düşünürlerin doğum ve ölüm tarihlerine yer verilmemiştir. Ayrıca TÜBİTAK ve TÜİK gibi kısaltmaların açıklımalarına da yer verilmediği tespit edilmiştir.

Sosyoloji 2 ders kitabındaki dil ve anlatımın öğrencilerin seviyesine uygun olduğu bulunmuştur. Kitaptaki bazı kelimelerin aynı anlama gelen karşılıkları ve bazı konuların açıklamaları parantez içinde verilmiştir: Toplumsal kurumlar (aile, eğitim, hukuk, siyaset vb.), siyasi kuruluşlar (siyasi parti, senato vb.), sosyal kuruluşlar(kulüpler, dernekler), endogami (içten evlenme), egzogami (dıştan evlenme), poligami (çok eşli evlilik), müteşebbis(girişimci, beyaz şapka(tarafsız şapka), Tevhid-i Tedrisat (öğretim birliği), serbest malı (hava, güneş ışığı), ekonomik mal (ekmek, benzin, şeker), dayanıklı üretim malı (dikiş makinesi, traktör vb.) gibi. Kitapta İngilizce kelimelerin okunuşları da parantez içinde verilmiştir: Ralf Dahrendorf (Rof Dahrındorf), Shi Hwangti (Şi Huvangli), diocletion(daykışın) gibi. Ayrıca kitapta kısaltmaların anlamları da parantez içinde gösterilmiştir: Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi (ADNKS), ILO (uluslar arası çalışma örgütü), İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), GSYİH (gayri safi milli hasıla), STK (sivil toplum kuruluşları) gibi. Ancak düşünürlerin doğum ve ölüm yıl dönümlerine parantez içinde yer verilmemiştir: Marx, Mübeccel Kiray gibi.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarında Baskı-Dizgi-Yazım

Sosyoloji 1 kitabı baskı-dizgi-yazım açısından incelendiğinde elde edilen bulgular şunlardır:

Kitabın 12. sayfasında "hain darbe girişi" şeklinde yazılması gereken ifade "Hain Darbe Girişi" şeklinde ilk harfleri büyük yazılmıştır. 13. sayfada "haziran" yazılması gerekirken "Haziran" şeklinde yazılmıştır. Aynı sayfada "iş gücü" şeklinde ayrı yazılması gereken kelime bitişik olarak yazılmıştır. Ayrıca bu sayfada yer alan "Atatürk Havalimanı'nın" ifadesi de yanlıştır. Kurum ve kuruluşlara gelen ekler ayrıldığı için ifadenin "Atatürk Havalimanının" şeklinde olması gerekmektedir. 15. sayfada yer alan "Batı'da" ifadesinin doğru yazımı da "batıda" şeklindedir. Sayfa 32'de yer alan "Darülfünun'da" ifadesi de yanlıştır. Çünkü kurum ve kuruluşlara gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamaktadır. Sayfa 49'da yer alan "İnternet haberi" ve sayfa 67'de yer alan "İnternet toplulukları" ifadeleri de yanlıştır. Doğrusu "internet haberi" ve internet toplulukları" şeklinde olmalıdır. Ayrıca sayfa 191'de yer alan "Meddahlık, Geleneksel Sohbet Toplantıları, Semah" kelimelerinin de ilk harflerinin küçük harfle başlaması gerekmektedir.

Sosyoloji 2 ders kitabı baskı-dizgi-yazım açısından incelendiğinde elde edilen bulgular ise şu şekildedir:

Kitabın 30. sayfasındaki "Dünya'daki" ve "Meclise" ifadelerinin yazımı yanlıştır. Doğru yazım şekilleri "dünyadaki" ve "meclise" şeklindedir. 31. sayfadaki "Harem'de" kelimesinin doğru yazımının da "haremdde" şeklinde olması gerekmektedir. 35. sayfadaki "İnternet" kelimesinin ilk harfinin küçük olması gerekmektedir. 41. sayfadaki "Kanun" kelimesinin doğru yazımı da "kanun" şeklinde olmalıdır. 76. sayfada yer alan "halkoyuyla" kelimesinin ayrı yazılması gerekmektedir. 84. sayfadaki "sözgelimi" kelimesinin de ayrı yazılması gerekmektedir.

Sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitapları baskı-dizgi-yazım açısından karşılaştırıldığında Sosyoloji 1 ders kitabındaki yanlışların daha fazla olduğu görülmüştür.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarında Okuma Parçaları

Sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitabında bulunan okuma parçalarının; konu anlatımlarını desteklemek, örneklemek ve konu anlatımlarının öğrencilerdeki öğrenimin kalıcılığını artırmak için kullanıldığını söylemek mümkündür. Ancak, kitabın genelinde okuma parçaları başlığı altında okuma parçaları ve görsellere yer verildikten sonra söz konusu parça ve görseller ile ilgili sorular sorulmuştur. Ders kitaplarında kullanılan okuma parçaları, resim, karikatür vb. gibi öğeler ise genellikle öğrencilere soru yöneltmeden verilmektedir. Bu kapsamda sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarındaki okuma parçaları, resim vb. öğelerin hem konu anlatımını güçlendirmek hem de etkinlik olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Konuyla birebir ilgili olan okuma parçaları çeşitli, dergi, kitap, internet sitesinden elde edilmiştir. Ayrıca bazı okuma parçaları kitap için özel olarak oluşturulmuştur.

Sosyoloji 1 ders kitabında birinci ünite olan "Sosyolojiye Giriş, Sosyolojinin Alanı, Yöntem ve Teknikleri" ünitesinde 17 okuma parçasına yer verilmiştir. İkinci ünite olan "Toplumsal Yapı ve Toplumsal İlişkiler" ünitesinde 52 okuma parçasına yer verilmiştir. Üçüncü ünite olan "Kültür" ünitesinde ise 18 okuma parçasına yer verildiği tespit edilmiştir. Sosyoloji 1 ders kitabında çok fazla okuma parçasına yer verilmesi sonucu kitabın genelinde okuma parçalarından oluştuğunu söylemek de mümkündür.

Sosyoloji 2 ders kitabında okuma parçaları "etkinlik" ve "yorumlayınız" başlığı altında verilmiştir. Bu kapsamda okuma parçalarının yanında konu ile ilgili resim, şema ve tablolara da yer verildiği görülmüştür. Kitabın ilk ünitesi olan "Toplumsal Kurumlar" ünitesinde 37 okuma parçasına yer verildiği tespit edilmiştir. İkinci ünite olan "Toplumsal Değişme" ünitesinde 18 okuma parçasına yer verilirken üçüncü ünite olan "Güncel Sosyolojik Konular" ünitesinde 9 okuma parçasına yer verilmiştir. Dördüncü ünite olan "Sosyolojik Olay ve Metin Analizi" ünitesinde ise 15 okuma parçasına yer verilmiştir.

Sosyoloji 1 ders kitabı ile kıyaslandığında sosyoloji 2 ders kitabında daha az okuma parçasına yer verildiğini söylemek mümkündür. Bunun yanında her iki kitapta da konuyu örneklendirecek ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacak okuma parçalarına yer verilmiştir.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarında Hazırlık Soruları

Hazırlık soruları öğrencide konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırmalıdır. Sorular oluşturulurken öğrencilerin yakın çevresinden ve günlük yaşantısından yararlanılmalıdır. Bu kapsamda öğrencilerin bilgi ve beceri birikimine uygun olarak öğrencileri araştırma, inceleme, deney ve gözlem yapmaya da teşvik etmelidir (Duman, 2014).

Sosyoloji 1 ders kitabında her üniteye konu anlatımından önce hazırlık sorularına yer verilmiştir. Hazırlık soruları her üniteye "Hazırlık Soruları" başlığı altında verilen klasik sorulardan meydana gelmiştir. Kitabın birinci ünitesi olan "Sosyolojiye Giriş, Sosyolojinin Alanı, Yöntem ve Teknikleri" ünitesinde toplam 10 hazırlık soruları bölümü oluşturulmuştur. İkinci ünitesi olan "Toplumsal Yapı ve Toplumsal İlişkiler" ünitesinde toplam 33 hazırlık soruları bölümü bulunurken üçüncü ünite olan "Kültür" ünitesinde ise 14 hazırlık soruları bölümü mevcuttur. Sorular hazırlık sorularına uygunluğu açısından incelendiğinde her sorunun hazırlık sorusuna uygun olduğu tespit edilmiştir. Öyle ki hazırlık sorularında "neler olabilir, düşününüz, neler söyleyebilirsiniz" gibi konu anlatımından önce öğrencilerin konu ile ilgili ön bilgilerini ortaya çıkaran ve öğrencileri konuya hazırlayan sorulardan meydana gelmiştir.

Sosyoloji 2 ders kitabında her üniteye konu anlatımından önce hazırlık sorularına yer verilmiştir. Hazırlık soruları her üniteye "Derse Hazırlık" başlığı altında verilmiştir. Hazırlık sorularının tamamı klasik sorulardan meydana gelmiştir. Kitabın birinci ünitesi olan "Toplumsal Kurumlar" ünitesinde toplamda 36 tane hazırlık sorusu alanı bulunmaktadır. Kitabın ikinci ünitesi olan "Toplumsal Değişme" ünitesinde 16 tane hazırlık sorusu bölümü oluşturulmuştur. Kitabın üçüncü ünitesi olan "Güncel Sosyolojik Konular" ünitesinde 9 tane hazırlık sorusu alanı oluşturulurken dördüncü ünite olan "Sosyolojik Olay ve Metin Analizi" ünitesinde ise 12 hazırlık sorusu alanı mevcuttur.

Birinci ünitedeki sorular incelendiğinde 12. sayfada bulunan “Toplumsal yapı ve kültürün insanlar arasındaki ilişkilere etkileri nelerdir?” sorusunun hazırlık sorusuna uygun olmadığı tespit edilmiştir. Çünkü hazırlık soruları öğrencileri derse hazırlayan sorulardan meydana gelmelidir. Bu soruda toplumsal yapı ve kültür kavramları bulunmaktadır. Bu kavramların anlamını bilmeyen öğrencilerin bu soruya cevap verme olasılığı düşüktür. Bu anlamda bu sorunun hazırlık sorusundan ziyade değerlendirme sorusu olması daha doğrudur. Kitabın 14. sayfasında yer alan “Kurumlar arasında etkileşim var mıdır? Örneklendiriniz.” sorusu, 23. sayfada yer alan “Toplumsal yapıda meydana gelen değişimin aile ve evliliğe etkileri nelerdir?” sorusu ve 32. sayfasında yer alan “Medeni Kanun’un kabulüyle Türk kadınlarına ne gibi haklar verilmiştir? Söyleyiniz.” soruları da hazırlık sorusu olmaya uygun değildir. Çünkü konu anlatımı gerçekleşmeden öğrencilere konuyla ilgili bilgi sorusu yöneltilmiştir. Bu kapsamda bu soruların tamamı değerlendirme sorusu olmaya daha uygundur.

Üçüncü ünitedeki hazırlık soruları incelendiğinde 144. sayfada yer alan “Küreselleşmeden rolü olan faktörler nelerdir? Örneklendiriniz.” Sorusunun hazırlık sorusuna uygun olmadığı tespit edilmiştir. Çünkü hazırlık soruları öğrencileri derse hazırlayan sorular kapsamında yer almaktadır. Bu soruda ise öğrencinin konu ile ilgili bilgisi ölçülmektedir. Dersin konusu anlatılmadan bu soruya yer verilmesi uygun değildir. Bu soru değerlendirme soru tipine daha uygundur.

Sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitapları hazırlık soruları açısından kıyaslandığında, sosyoloji 1 ders kitabındaki hazırlık sorularının hiçbirinde sorun bulunmazken sosyoloji 2 ders kitabındaki bazı hazırlık sorularının değerlendirme sorusu düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Bilimler Lisesi’nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarında Değerlendirme Soruları

Ders kitaplarında yer alan değerlendirme soruları öğrenilen konuların pekiştirilmesini ve öğrenilemeyen konuların da açığa çıkarılmasını amaçlamaktadır (Duman, 2014). Ayrıca değerlendirme sorularının öğretim programındaki ölçme ve değerlendirme kriterlerine de uygun olması gerekmektedir. Öyle ki öğretim programında analiz ve değerlendirme gibi üst düzey öğrenme becerisi ölçülmek isteniyorsa, ders kitabında da analiz ve değerlendirme basamaklarına uygun soruların hazırlanması gerekmektedir.

Sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarında her ünitenin sonunda ölçme ve değerlendirme sorularına yer verildiği görülmüştür. İnceleme sonucunda sosyoloji 1 ders kitabının birinci ünitesi olan “Sosyolojiye Giriş, Sosyolojinin Alanı, Yöntem ve Teknikleri” ünitesinde değerlendirme sorularının 12 tane çoktan seçmeli ve 9 klasik sorudan oluştuğu tespit edilmiştir. İkinci ünite olan “Toplumsal Yapı ve Toplumsal İlişkiler” ünitesinde 44 çoktan seçmeli ve 27 klasik soruya yer verilirken kitabın üçüncü ünitesi olan “Kültür” adlı üniteye ise 12 çoktan seçmeli ve 12 klasik soruya yer verildiği görülmüştür. Bu kitaptaki klasik soru köklerinde “açıklayınız”, “örnek veriniz” şeklinde olup bilgi ve kavrama düzeyinde sorulardan oluşmaktadır. Çoktan seçmeli sorular da “hangisidir”, “söylenebilir” gibi kelime köklerinden oluşup bilgi ve kavrama düzeyinde yer alan sorular arasındadır.

Sosyoloji 2 ders kitabındaki ölçme ve değerlendirme soruları incelendiğinde kitabın ilk ünitesi olan “Toplumsal Kurumlar” ünitesinde çoktan seçmeli 25 soru, D-Y 26 soru, boşluk doldurmalı 24 soru ve klasik 16 soruya yer verildiği görülmüştür. İkinci ünite olan “Toplumsal Değişme” ünitesinde çoktan seçmeli 14 soru, D-Y 22 soru, boşluk doldurmalı 12 soru, klasik 10 soru vardır. Kitabın üçüncü ünitesi olan “Güncel Sosyolojik Konular” ünitesinde 7 çoktan seçmeli, 14 D-Y, 17 boşluk doldurma ve 7 klasik soru bulunurken dördüncü ünite olan “Sosyolojik Olay ve Metin Analizi” ünitesinde ise 9 çoktan seçmeli, 14 D-Y, 12 boşluk doldurma ve 9 klasik soruya yer verilmiştir. Klasik soru kökleri incelendiğinde “açıklayınız”, “örnek veriniz” şeklindeki soruların bilgi ve kavrama düzeyinde sorular olduğu bulunmuştur. Bunun yanında “tartışınız”, “betimleyiniz”, “yorumlayınız”, “değerlendiriniz” gibi analiz ve değerlendirme düzeyinde sorular da bulunmuştur. Çoktan seçmeli sorular “hangisidir” “hangisi değildir” şeklinde olup kavrama ve bilgi düzeyinde sorulardan oluşurken D-Y ve boşluk doldurma soruları da bilgi ve kavrama düzeyinde sorulardan oluşmuştur.

Sosyal bilimler dersi (sosyoloji öğrenme alanı) öğretim programında ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin eğitim ve öğretim sürecinde elde ettikleri bilgi ve becerilerle karşılaştıkları sorunlara farklı çözüm yolları üretebilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bu bağlamda elde edilen derste elde edilen bilgilerin gerçek yaşama aktarılabilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin üst düzey öğrenme beceriler elde etmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin okuduğunu anlama, eleştirme, yorumlama, bilgi toplama, analiz etme, gözlem yapma, elde ettiği verilerden bir sonuca ulaşma, günlük hayatta karşılaştığı problemleri çözme gibi

becerilere ulaşması hedeflenmiştir. Ayrıca sosyolojik sorgulama yapabilme, tablo, grafik ve diyagram hazırlayabilme ve yorumlama, öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma ve kendini ve arkadaşlarını değerlendirebilme gibi becerilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2006).

Sosyoloji 1 ve Sosyoloji 2 ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme soruları incelendiğinde kitaplarda yer alan soruların çoğunluğunun bilgi ve kavrama düzeyinde olup analiz ve değerlendirme basamağında bilgiyi ölçen sorularının çoğunlukta bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu yönü ile kitaplardaki değerlendirme sorularının genel çoğunluğu öğretim programının amacına uygun bulunmamıştır.

Sosyal Bilimler Lisesi'nde Okutulan Sosyoloji 1-2 Ders Kitaplarının Kaynakçası

Sosyoloji 1 kitabında kaynakça, internet kaynakçası, karekod kaynakça ve görsel kaynakça başlıkları ile kaynakça gösterimi gerçekleştirilmiştir. Kaynakça başlığı altında bilimsel kriterlere uygun olacak şekilde yazarların soyadlarının baş harfleri esas alınarak kaynakça oluşturulmuştur. Ancak kaynakça detaylıca incelendiğinde Platon'a ait olan eserin kaynakçasının olması gereken sıralamada bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca aynı yazarlı birden fazla kaynak gösteriminde kaynak sıralamada yerinin belirlenmesindeki ölçüt olarak yazarın eserinin alfabedeki sırası olmuştur. Kaynakça başlığında toplam 96 kaynak bulunmuştur. İnternet kaynakçasında 144, karekod kaynakçasında 8, görsel kaynakça da ise 224 kaynağa yer verilmiştir. Sırasıyla kaynakça, internet kaynakçası, karekod kaynakça ve görsel kaynakçanın gösterim şekli şu şekildedir:

N. BİLGİN, Sosyal Psikolojiye Giriş, İzmir, İzmir Kitaplığı, 1988.

<https://dergipark.org.tr/download/article-file/383475> 14:00 (Sayfa 25).

www.eba.gov.tr/video/izle/6002503f613b0c37b45d39d6c6fb Erişim tarihi: 06.012.2018, 12.30, (Sayfa: 101).

www.dreamstime.com/65712522 (12.05.2015, 13:30)

Sosyoloji 2 ders kitabında kaynakça, internet kaynakçası ve görsel kaynakça başlıklarına yer verilmiştir. Kaynakça başlığında sıralama yazarların soyadlarının alfabedeki sırasına göre gerçekleştirilmiştir. Aynı yazarlı birden fazla eserin kaynakçada gösteriminde eser yılı belirleyici olmuştur. Buna göre daha önceki yılda yayınlanan kaynakça daha önde yer almıştır. Kaynakçada toplam 70, internet kaynakçasında toplam 217 ve görsel kaynakçasında toplam 355 kaynağa yer verilmiştir. Sırasıyla kaynakça, internet kaynakçası ve görsel kaynakçanın gösterim şekli şu şekildedir:

CANATAN, Kadir, Bir Değişim Süreci Olarak Modernleşme, İnsan Yayınları, İstanbul, 1995.

www.safraanboluevleri.net (s.29-03.04.2015)

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/31453> sayfa 363 (11.10.2018)

Ders kitapları hazırlanırken kullanılan resim, karikatür, okuma parçası gibi kaynakların alındığı erişim kaynaklarının verilmesi son derece önemlidir. İnceleme sonucunda sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarında kaynakça gösterimine özen gösterildiği tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sosyoloji dersi bireylerin içinde yaşadıkları toplumu daha yakından tanıma, olaylara farklı ve eleştirel bakabilme, güncel hayatlarındaki karşılaştıkları konularda etkili ve pratik çözümler bulabilme gibi amaçlar edinmiştir. Bu bağlamda bireyler geçmişten günümüze toplumun işleyişi, toplumsal alandaki gelişmeler, kültür, kültürel farklılık, milletlere özgü kültürel değerler, milli kültür, milli bilinç gibi alanlarda bilgi sahibi olabilmektedir. Sosyoloji dersi bu anlamda çok önemli bir konuma sahiptir. Dersin etkili ve amacına uygun olarak yürütülebilmesi için etkili öğretim programları ve ders kitaplarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Öğretim programları doğrultusunda hazırlanan ders kitapları öğrenme sürecindeki ilk kaynaktır. Ders kitaplarında yer alan etkinlikler, hazırlık soruları ve değerlendirme soruları konunun öğrenilmesinde son derece önemlidir. Bundan dolayı ders kitaplarındaki eksik veya yanlış bilgiler, basım hataları vb. öğrencilerin öğrenmesini de doğrudan etkilemektedir (Duman ve Aslan, 2019). Bu durumun önüne geçilmesi için ders kitaplarının öğretim

programına uygun olup olmadığının tespitlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca ders kitapları öğrencilerin yaş grubuna da hitap edecek şekilde düzenlenmelidir. Öyle ki lise çağındaki öğrencilerin ders kitaplarındaki yazı puntoları daha küçük olmalı ve kitap içerisinde çizgi film tarzı resimlere yer verilmemelidir. Bu yönü ile ders kitaplarının fiziksel özellikleri önemlidir. Araştırma kapsamında yazı puntoları, resimler, renklendirmeler gibi açılardan sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarının lise öğrenci düzeyine uygun olduğu bulunmuştur. Ayrıca ders kitaplarındaki konuların öğretim programı ile paralel olması gerekmektedir. Araştırma sonucu her iki ders kitabının da öğretim programında yer alan içerikle birebir uyumlu olduğu gözlenmiştir.

Ders kitaplarında dil ve anlatım da öğrenci seviyesine uygun olarak verilmelidir. Anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklamalarına değinilmelidir. İnceleme sonucunda sosyoloji 1 ve sosyoloji 2 ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden öğrenci seviyesine uygun olduğu görülmüştür. Bu durum öğrenmenin kolaylaştırılmasını sağlaması açısından önemlidir. Ayrıca yazım ve basım hatalarına da dikkat edilmelidir. Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarında baskı-dizgi-yazım hatalarına rastlanılmıştır. İnceleme sonucunda sosyoloji 1 ders kitabında sosyoloji 2 ders kitabına oranla daha fazla hata olduğu tespit edilmiştir.

Ders kitapları okuma parçaları açısından incelendiğinde sosyoloji 1 ders kitabında sosyoloji 2 ders kitabına kıyasla daha fazla okuma metnine yer verildiği görülmüştür. Her iki kitapta da okuma parçalarının arkasından parça ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Okuma parçaları konuyla ilgili öğrencilerin dikkatini çeken ve öğrenmeyi kolaylaştıran unsurlardır. Her okuma parçasının arkasından soru sorulması bu anlamda olumsuz değerlendirilmiştir.

Hazırlık soruları öğrencileri derse hazırlayan, öğrencilerdeki ön öğrenmeleri açığa çıkarmayı hedefleyen sorulardan oluşmalıdır. Yapılan inceleme sonucunda sosyoloji 1 ders kitabındaki hazırlık sorularının istenen düzeyde olduğu bulunmuştur. Sosyoloji 2 ders kitabındaki bazı soruların ise değerlendirme sorusu sayılabilecek yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir.

Değerlendirme soruları öğrencilerdeki öğrenmenin düzeyini ortaya çıkaran yeterlilikteki sorulardır. İncelenen kitaplarda çoktan seçmeli, D-Y, klasik, boşluk doldurma gibi çeşitli soru tiplerine yer verildiği görülmüştür. Ancak öğretim programında analiz ve değerlendirme gibi üst düzey sorulara yer verilmesi gerektiği belirtilirken her iki kitapta da soruların çoğunlukla bilgi ve kavrama düzeyinde olduğu bulunmuştur.

Ders kitaplarındaki kaynakça gösterimi intihalin önüne geçilmesi için önemlidir. İncelenen ders kitaplarının kaynakçalarında kitap içerisinde yer alan bütün kaynaklara yer verildiği görülmüştür. Araştırma sonucu araştırmacılara ve kitap inceleme komisyonuna bazı önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal bilimler dersi (sosyoloji öğrenme alanı) öğretim programı 2006 yılında hazırlanmıştır. Öğretim programının güncellenmesi sağlanabilir.
- İncelenen ders kitaplarındaki baskı-dizgi-yazım hatalarının giderilmesi sağlanmalıdır.
- Sosyoloji 2 ders kitabındaki değerlendirme düzeyindeki hazırlık soruları düzeltilmelidir.
- Ders kitaplarındaki değerlendirme sorularının öğretim programında istendiği düzeyde ağırlıklı olarak analiz ve değerlendirme basamaklarında yer alması sağlanmalıdır.
- Okuma parçaları öğrencilerin konuya ilgisini çeken ve öğrenmeyi kolaylaştıran unsurlardır. Bundan dolayı her iki ders kitabında da okuma parçalarının arkasından verilen sorular kaldırılmalıdır.
- Ders kitaplarının içerikleri konu anlatımı ve değerlendirme soruları açısından zenginleştirilmelidir. Böylece öğrencilerin konu anlatımlı yardımcı ders kitaplarına olan ihtiyacı ortadan kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Anık, M. (2008). Lise sosyoloji ders kitapları üzerine eleştirel bir değerlendirme. *Sosyoloji Dergisi*, 3(16), 145-191.
- Doğan, Y. ve Tuğ, O. (2017). Uluslararası sınavlarda başarılı ülkeler ve Türkiye'nin sosyal bilgiler ders kitaplarının tasarım boyutu açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1, 56-79.
- Duman, E. Z. (2014). *Ortaöğretimde Cumhuriyet Dönemi Mantık Ders Kitaplarının İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Duman, E. Z. ve Aslan, G. (2019). An investigation into the logic textbooks written in accordance with the 2009 logic curriculum. *Asian Journal of Education and Training*, 5(1), 166-175.
- Ersoy, F. ve Şahin, T. (2012). Examination of social studies textbooks in terms of approaches of values education. *Educational Sciences :Theory&Practice*, 12(2), 1547-1558.
- Göçer, A. (2008). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 197-210.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports&Science Education*, 2(1), 8-26.
- Hussain, R. (2012). Students' views of impact of textbooks on their achievements. *In Search of Relevance and Sustainability of Educational Change : An International Conference at Aga Khan University Institute for Educational Development*, 430-438.
- Kuş, A. ve Kuru, E. (2022). Social studies teachers' views on the 7th grade social studies textbook. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 261-279.
- MEB (2006). Sosyal Bilimler Lisesi, Sosyal Bilimler Dersi (Sosyoloji Öğrenme Alanı) Öğretim Programı. 29.03.2023 tarihinde [http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20233151497595-Sosyoloji%20\(1-2\).pdf](http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20233151497595-Sosyoloji%20(1-2).pdf) adresinden alınmıştır.
- Penez, B. Sofuoğlu, & S. Ertekin, U. (2019). *Ortaöğretim Sosyal Bilimler Lisesi Sosyoloji 1 Ders Kitabı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Penez, B. Sofuoğlu, S. Ertekin, U. & Yeşilyurt, Y. (2020). *Ortaöğretim Sosyal Bilimler Lisesi Sosyoloji 2 Ders Kitabı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2017). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Seçkin Yayıncılık
- Zabun, B. ve Berber, Ş. (2019). "İdeolojik Sosyoloji Öğretimi: Halk Fırkası Programı Doğrultusunda Yazılan İlk Ders Kitabı (Necmeddin Sadak)". *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 5(21): 1072-1080.

Makale Geçmişi	Geliş: 22. 05.2023	Kabul: 10.07.2023	Yayın: 30.08.2023
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atıf	Aslan, G. (2023). <i>Sosyal Bilimler Lisesinde Okutulan Sosyoloji Ders Kitaplarının Öğretim Programına Uygunluğu Açısından İncelenmesi</i> . <i>Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi</i> , 12 (3), ss. 28-37		

Dr. Gamze ASLAN